

Analiza zmian transkryptycznych i fizjologicznych w liściach *Brassica napus* L. podczas ekspozycji na metale ciężkie ze szczególnym uwzględnieniem zastosowania osadów ściekowych na glebach zdegradowanych

Coraz powszechniej występujące skażenie gleb metalami ciężkimi stanowi zagrożenie dla wszystkich organizmów żywych. Metale ciężkie stanowią jeden z najbardziej rozpowszechnionych abiotycznych czynników stresowych wpływających negatywnie na bezpieczeństwo żywności. Długotrwałe lub nasilone działanie metali ciężkich powoduje w komórkach produkcję toksycznych, reaktywnych form tlenu (ROS), czego konsekwencją są uszkodzenia struktur komórkowych, ograniczenie wzrostu i rozwoju oraz indukcja procesów nowotworowych. Każdy organizm posiada szereg specyficznych mechanizmów obronnych, zdolnych do usuwania ROS i naprawy uszkodzonych komórek. W przypadku zaburzenia równowagi pomiędzy ilością produktowego ROS, a zdolnością organizmu do ich usuwania i naprawy wyrządzonych szkód, pojawia się stres oksydacyjny prowadzący do uszkodzeń białek, lipidów i DNA.

Jednym ze sposobów rozwiązania tego problemu jest wykorzystanie roślin do ekstrakcji zanieczyszczeń lub stabilizacji ich w glebie. Taki proces nazywa się fitoremediacją. Aby zwiększyć efektywność takich działań, korzystne jest aplikowanie do gleb zdegradowanych różnych dodatków. W ostatnich latach powszechna stała się aplikacja osadów ściekowych na tereny zdegradowane. Takie działanie może poprawić właściwości gleby i wydajność upraw, a jednocześnie pozwala na ponowne wykorzystanie składników odżywczych z ogromnych ilości ścieków produkowanych każdego roku. Ponadto, proces ten pozwala na przywrócenie jakości gleb zdegradowanych, a także ograniczenie ilości stosowania nawozów syntetycznych.

Z drugiej strony, należy wziąć pod uwagę, że stosowanie osadów ściekowych jako nawozu ma również znaczące wady. Nieodpowiednio przetworzone osady ściekowe mogą posiadać wiele niepożądanych cech, a w konsekwencji niekorzystny wpływ na dane środowisko. Ze względu na to ryzyko, istotne jest poszerzanie wiedzy na temat zmniejszania zagrożeń związanych z wykorzystaniem odpadów organicznych, takich jak osady ściekowe, jako nawozów. Wiedza na temat odpowiedzi roślin na stres zarówno na poziomie fizjologicznym jak i ekspresji genów, może posłużyć opracowaniu nowych strategii oczyszczania skażonych obszarów i ogólnej poprawy stanu środowiska.

Projekt skupi się na ocenie długoterminowego wpływu suplementacji gleb osadami ściekowymi na całościowe zmiany transkrypcyjne w roślinach. Ponadto, fizjologiczne skutki zanieczyszczenia gleby metalami ciężkimi i zastosowanie osadów ściekowych zarówno w warunkach laboratoryjnych jak i naturalnych będą oceniane na podstawie standardowych testów toksyczności, aktywności enzymów antyoksydacyjnych, zawartości chlorofilu i poziomu uszkodzeń DNA. Dokładne zrozumienie sposobów, które umożliwiają roślinom radzenie sobie z wysokimi stężeniami toksycznych zanieczyszczeń oraz wpływ osadów ściekowych na te mechanizmy, jest niezbędne, aby w pełni osiągnąć skuteczne, zakrojone na szeroką skalę działania remediacyjne. Projekt będzie składał się z oceny wpływu stosowania osadów ściekowych na metabolizm roślin na poziomie transkryptycznym. Rezultaty projektu znajdą zastosowanie w optymalizacji efektywnych metod fitoremediacji.